

DE SCHAKEL

Kwartaaluitgave van de Stichting Genootschap Engelandvaarders

"GIJ ZIJT DE SCHAKEL TUSSEN HEN, DIE THUIS BLEVEN, EN MIJ"

KONINGIN WILHELMINA

STICHTING GENOOTSCHAP ENGELANDVAARDERS

BESCHERMHEER ZIJNE KONINKLIJKE HOOGHEID PRINS BERNHARD DER NEDERLANDEN

Kwartaaluitgave van de Stichting Genootschap Engelandvaarders
Dec. 1992 / Jan. 1993 - 15e Jaargang, nr. 56

BESTUUR:

Ere-Voorzitter

F.Th. Dijkmeester	Magnoliaaan 7	7313 EV Apeldoorn	055 - 55 32 67
-------------------	---------------	-------------------	----------------

Voorzitter

R.W. Hemmes	Thorbeckelaan 74	2564 BS Den Haag	070 - 368 35 66
-------------	------------------	------------------	-----------------

Secretaris

H.F.L. Wensink	Mauritskade 41b	2514 HE Den Haag	070 - 364 25 36
----------------	-----------------	------------------	-----------------

2e Secretaris

Mevr. M.E.F. Borel Rinkes	Cees Laseurlaan 279	2597 GG Den Haag	070 - 324 04 47
---------------------------	---------------------	------------------	-----------------

Penningmeester

Fred M. Beukers	Vredehofweg 56	3062 ES Rotterdam	010 - 452 79 29
-----------------	----------------	-------------------	-----------------

LEDEN:

G. Meelissen, Sociale Commissie	Oostendorperstraatweg 69	8097 PL Oosterwolde	05252 - 13 61
R.A. Grisnigt	Canadalaan 25	4631 NT Hoogerheide	01646 - 1 34 15
R.M. ten Broek	Burg. de Villeneuve-singel 30	3055 AP Rotterdam	010 - 422 39 14
J.A. Bakker, Evenementencommissie	Zeekant 92g	2586 JB Den Haag	070 - 354 02 45
J. de Mos, Evenementencommissie	Marjorystraat 25	3151 SK Hoek v. Holland	01747 - 8 21 83

ADRES SECRETARIAAT:

Cees Laseurlaan 279	2597 GG Den Haag	070 - 324 04 47
---------------------	------------------	-----------------

REDACTIE

Fred M. Beukers	Vredehofweg 56	3062 ES Rotterdam	010 - 452 79 29
-----------------	----------------	-------------------	-----------------

Stichting Genootschap Engelandvaarders:

Postbank: 35 95 00
Bank : 54.55.46.826
ABN-AMRO bank - Rotterdam

Het volgende nummer verschijnt in april 1993.
Gaarne hiervoor bestemde copy inzenden vóór 1 maart 1993

Nu ik dit schrijf zit ik nog wat na te mijmeren over de herdenking van de sterfdag van Hare Majesteit Koningin Wilhelmina, die wij vanmorgen, 28 november, in Den Haag hielden bij het monument aan het Noordeinde.

Ieder jaar is er meer belangstelling voor deze korte plechtigheid. Het is ook een indrukwekkende bijeenkomst met voortreffelijke medewerking van huis-houdelijke dienst en beveiliging van de Raad van State.

De gedachten gaan dan terug naar "toen". Naar die oorlogsjaren met de stimulerende radio-toespraken van onze Koningin voor radio-oranje; naar Haar persoonlijke belangstelling in- en medeleven met de leden van ons Genootschap; naar de hoop op een betere wereld.

Regelmatig is de wereldvrede daarna verstoord en soms was een oplossing voor de ontstane problemen niet erg voor de hand liggend. Maar steeds werd toch een oplossing gevonden.

Wat er zich nu in de Balkan afspeelt, lijkt zo uitzichtloos dat je je hart vast houdt. De rassenmoord, de niets ontziende belegeringen en de martelpraktijken kosten vele mensen het leven. En nog jaren zal de herinnering aan al die ellende bij veel betrokkenen blijven spoken.

Het opnemen van hen die zo'n hel ontlopen ligt voor de hand. Wij weten uit ervaring hoe funest terugsturen naar de bezetter kan zijn. De vreemdelingenhaat die in West Europa de kop opsteekt is een bewijs dat nog velen niets hebben geleerd van de ontzettingen van de Tweede Wereldoorlog.

Tegen die uitwassen van rassenhaat kan niet hard genoeg worden opgetreden, want daar willen wij zo spoedig mogelijk van worden verlost.

En zo hopen wij nog steeds op een betere wereld. En wij wachten op een vredelievender houding van de volkeren in de Balkan.

Wij kunnen er hier ook zo weinig aan doen. Veel humanitaire hulp zenden en hulporganisaties financieel ondersteunen. En de hoop niet opgeven.

Een mooie gedachte zo tegen het eind van het jaar. Vooral de hoop niet opgeven op een betere wereld.

Met die gedachte wens ik U allen heel goede kerstdagen en voor U en allen die U dierbaar zijn een gelukkig en gezond 1993.

Rudi Hemmes

GERARD ADRIAAN DEN OUDEN

29 oktober 1915 - 23 september 1992

Drager van het Kruis van Verdienste - Verzetsherdenkingskruis

Ereteken van Orde en Vrede - Oorlogsherinneringskruis

England Defence Medal

Op 28 september hebben wij afscheid genomen van onze goede vriend Gerard den Ouden.

Hoewel wij wisten dat zijn gezondheid achteruit ging, kwam zijn overlijden toch nog onverwacht.

Zelf wist hij beter.

Na zijn overlijden bereikte de redactie van de SCHAKEL een door hem geschreven en ondertekende brief:

Vrienden,

Deze inzending is geen poging tot het verkrijgen van extra aandacht, want wanneer U dit leest ben ik al niet meer in leven.

Ik wil alleen maar mijn dank uitspreken, dat ik in de gelegenheid ben geweest zovele jaren "member" van het Genootschap van Engelandvaarders te hebben mogen zijn en tevens een klein beetje trots ben geweest om gedurende een zeven-tal jaren als redacteur van de Schakel te hebben mogen functioneren.

Ik heb tijdens de reünies vele goede vrienden gemaakt en gevonden en het was altijd weer een emotionele eer in het gezelschap van "onze Generaal" te hebben mogen verkeren.

Ons Genootschap is een club van "vallende bomen", zij het niet veroorzaakt door zure regen, maar wel door een ander chemisch proces "het ouder worden".

Hoe het ook zij, ik wens U nog vele gezonde jaren en wie weet "tot ziens".

G.A. den Ouden

Gerard's Engelandvaart liep via Frankrijk - Spanje - Curaçao - Canada naar Engeland.

Mijn herinneringen aan Gerard gaan terug tot 1942 in Zuid-Frankrijk waar wij met nog een aantal Engelandvaarders waren gestrand en plannen beraamden om verder te komen. In Engeland liepen onze wegen uiteen. Gerard wilde vliegen. Hij zou en moest bij de luchtmacht.

Het was in het begin van de jaren zeventig dat ik Gerard weer tegenkwam op

een reünie van Engelandvaarders. Ik herkende hem onmiddellijk. De enige uiterlijke verandering was een full-size Airforce snor. Zonder te vragen wist ik dat Gerard zijn grote ideaal om vlieger te worden had bereikt.

Hij was vlieger geworden bij de MLD. Na de capitulatie van Japan vloog hij op Dakota's bij het bekende transportsquadron, dat werd ingezet om de infrastructuur van de Oostindische Archipel weer op te bouwen.

Gerard voelde zich erg verbonden met zijn makkers Engelandvaarders. Hij was van 1979-1986 de eerste redacteur van "de Schakel". Onder zijn kundige leiding groeide het eenvoudige bulletin tot een volwaardige periodiek.

Gerard heeft een blijvende plaats in ons hart en in de geschiedenis van de Engelandvaart. Hij was een dappere vriend.

Wij wensen zijn vrouw, dochter en verdere familie veel sterkte voor nu en in de toekomst.

Gerard ruste in vrede.

Bram Grisnigt

IN MEMORIAM

CORNELIS SIEBRAND GORTER 1922 - 1992

I regret to inform you of the death of Engelandvaarder Cornelis Siebrand Gorter, at his home at 21 Westgart Street, O'Conner, A.C.T., 2601, Australia, on 3 November 1992.

Cor was awarded the Kruis van Verdienste. After his escape from Europe during the War he arrived in Australia via Madrid and the West Indies. He saw service here as a Corporal Air Gunner with 18 Squadron Dutch East Indies Air Force. Cor remained in Australia and obtained a Bachelor of Arts degree at Melbourne University. He spent many years in the Australian Public Service in Canberra in Trade and Commerce and was posted overseas as Attache in London, Brussels and Geneva during his career.

He is survived by his wife, Heather, and family of three sons and a daughter and several grandchildren.

I hope the Association will keep in contact with Heather Gorter. I am sure it would be much appreciated.

Peter van der Veer

JAARLIJKSE REÜNIE Een retrospectief van Ton Carlier

Laten we beginnen met onze Jan Bakker maar vast een pluim op z'n denkbeeldige hoed te steken, voor zijn uitzonderlijke "inspanningen" t.a.v. de voorbereiding en de organisatie van dit tot nog toe jaarlijkse en feestelijke evenement, waarmee we tevens de evenementencommissie in zijn geheel willen betrekken.

De voorbereidingen, zoals vermeld in de SCHAKEL van juli jl., waren veelbelovend en deden al feestelijk aan. De "bijna-stafkaart" met de Vliegbasis Volkel en het F16-Miniatuurtje tussen Uden en Volkel, verlevendigde het vooruitzicht naar 22 september.

Het aantrekkelijke programma met de komst van onze "Beschermer" Z.K.H. Prins Bernhard, vergrootte de aanzuigende werking voor een "Royale" veelbelovende opkomst.

Dus op dinsdag 22 september vroeg opgestaan en met een juichend hart vertrokken om tijdig – dus vroegtijdig – of misschien ook wel wat te vroeg voor de organisatoren, op onze bestemming aan te komen... En dan denk ik in de eerste plaats aan Fred Beukers, die door "omstandigheden" mogelijk verhinderd zou zijn. Eigenlijk een onvoorstelbare coïncidentie met een hele kleine kans, om ondanks zijn ongemak, met behulp van een "kruk", toch van zijn enthousiasme blij te kunnen geven.

Om 10.30 uur reden de auto's van onze reünie-gangers al in de file, de Vliegbasis binnen; niet te vroeg dus zou je zeggen. De parkeerplaatsen bleken echter al rijkelijk gevuld. Had de heenreis toch langer geduurd dan was voorzien? Te laat komen was nu ook weer niet de bedoeling. Van de parkeerplaatsen gingen we zowat "on the double" op zoek naar de "reünisten-lokatie", die jammer genoeg niet was aangegeven.

Dankzij een aantal druk bezig zijnde "Amerikaanse-Luchtmacht-gasten" van de "Base", werden we in de goede richting naar de "Officers-Mess" verwezen (het Vliegveld Volkel, wordt namelijk regelmatig bevolkt door meerdere E.E.G.- en Amerikaanse vlieger-detachementen).

Bij de laatste hangar moesten we dus rechts het "hoekje om", dan de tweede deur rechts openen, vervolgens een lange gang door, alwaar we zowaar Jacob de Mos tegen kwamen. We begrepen direct, dat we in goed vaarwater waren aangekomen. Aan het einde van de gang links, hing boven aan de ingang een koninklijk spandoek, dat ons uitnodigde voor de REÜNIE.

Bij binnenkomst werden we, zoals gebruikelijk, door ons aller Mees Borel Rinkes "opgevangen". Ze zat weer trouw als altijd op haar controlepost, geflankeerd door Edith Bakker om ons de verdere toegang tot de zaal te ver-

gemakkelijken. Even doorlopend richting terras, zaten June en Ann aan een tafel met de nodige "Engelandvaarders-attributen", zoals dassen, schildjes, chokers etc. voor de liefhebbers.

Rechts van de ingang, tegenover Mees en Edith, bleek de "bar" al wijd open te zijn om de populatie te verfrissen na de vermoeienissen van de reis. Achter in de sfeervolle zaal, links van de ingang, was de goed zichtbare standplaats voor de foto-liefhebbers, "bemand" door mevrouw Meeder.

Ondanks het reeds grote aantal reünisten, waren er toch nog tafels en luie stoelen vrij. Lang aarzelen om te gaan zitten, bleek niet raadzaam te zijn. Ja "ze" stroomden als het ware in deze gezellige lokatie binnen.

Hallo, Sam, Marina, Charles, Henriëtte; hallo Hans en Gijs en Gerrit en zo ging het maar door. De goede stemming zat er al spoedig in. Een "snelle-mannen-escape" om voor het aangeleunde "zwakke geslacht" een kop koffie te bemachtigen, bevorderde de kans op behoud van de stoel.

Alhoewel ook gezegd mag worden, dat vele deelnemers aan een staande receptie de voorkeur gaven, vanwege de grotere mobiliteit.

Nu we eindelijk binnen zijn, doet het "gerucht" de ronde (bij monde van Rudi Hemmes), dat de PRINS door een opgelopen ongemak, verstek zal moeten laten gaan. Heel, heel erg jammer. De euphorie werd door deze mededeling wat getemperd. Onze gevoelens van teleurstelling enerzijds en de wensen voor een voorspoedig herstel anderzijds, werden door onze voorzitter telegrafisch gevoelig onder woorden gebracht.

Tijdens de Nasi-Goreng maaltijd, werd de inhoud ervan kenbaar gemaakt, evenals het levendige antwoord van de Prins. – Enfin, de "show must go on". –

Inmiddels was het programmatisch gezien plus-minus 12 uur geworden en werden wij met bussen afgehaald om de meesterlijke F16-show van Capt. R. Zwaart (Display Pilot) te bewonderen.

IJzingwekkend snel vliegen – stapvoets vliegen met vol motorvermogen en alle flaps uit met een vrijwel vertikaal "voortbewegende" F16 – loopings – op de kop vliegen, onvoorstelbaar. Prachtig – knap-knap-knap werk. Capt. R. Zwaart noemde de F16, en passant, de beste stofzuiger ter wereld (kleine doordenker).

Als alle "deelnemers" van ons Leger, onze Marine en onze Luchtmacht dit niveau bereiken, kunnen we ons waaratje veilig voelen. En, wat had de Prins hiervan genoten; misschien was hij wel meegegaan, om een luchtje te scheppen en te genieten in het luchtruim; wat jammer dus.

Na dit aangenaam en spannend verpozen brachten de bussen ons weer terug, want de inwendige mens wil ook wat op zo'n dag.

Tijdens het vliegen zakte bij menigeen de onderkaak tot het laagste niveau, vanwege de adembenemende verbazing.

Ook de fotograaf wilde wat... hij zat net als de kat op het platte dak van de Mess en maakte een prachtfoto.

Door de technisch goed doordachte invalshoek voor een groepsfoto, had het weinig zin om vooraan te willen staan. De meer bescheiden en teruggetrokken reünisten kwamen nu ook goed zichtbaar op de gevoelige plaat, met of zonder pijp (honni soit qui mal y pense). En wat te denken van de prachtige bosrijke achtergrond. Iedereen was opgewekt en kwam mooi uit de verf. Ook onze "partners" (of zeg maar vrouwen) durfden nu ook op de foto en verrijkten daarmee onze groep.

En zo kwamen we dan aan tafel. De afwezigheid van de Prins vereiste herschikking van de hoofdtafel. Toen dit allemaal geregeld was nam de voorzitter het woord.

Hij betreurde de afwezigheid van onze Beschermheer en maakte melding van de telegrammen verzonden aan H.M. Koningin Beatrix en aan de Prins. Hij uitte zijn waardering voor de gastheren van deze reünie, met name voor Kapitein W. van der Veen, de protocol-officier, de "regelaar" van het gebeuren en voor velen van ons een oude bekende. Daar hij reeds in het bezit was van ons schildje werd hem nu "de das omgedaan". Overste Booij, als "bevel-

hebber” van de gastheren, mocht ons schildje in ontvangst nemen. Aangezien de Luchtmacht-Commandant, de Luitenant-Generaal Mandelveld, letterlijk te elfder ure het moest laten afweten, was namens de Luchtmachtstaf Commandore Van der Burg ijlings uit Den Haag overgekomen als bewijs van grote waardering van de Koninklijke Luchtmacht voor het Engelandvaarderschap, dat vele jaren na de oorlog nog discutabel was, maar in de laatste decennia toch tot een ”belangrijk stuk historie” was verheven. Dat waren woorden die hij sprak in een later gedurende de maaltijd gehouden toespraak.

In de speech van de voorzitter werden ook onze Belgische gasten, Henri Branders, voorzitter en René van der Stock, bestuurslid van onze Belgische zusterorganisatie, niet vergeten evenmin als de aanwezige ex-voorzitters van ons Genootschap. Een speciale passage werd door Hemmes gewijd aan de organisatoren van de Londenreis in april jl., Frans Jacobs en Jacob de Mos, die met zijn charmante vrouw June, deze perfect georganiseerde reis had voorbereid en begeleid. Ook alle hulde aan oud-voorzitter Menno Kamminga, die in Londen als ”speaker” van het Genootschap bij verschillende gelegenheden, de honneurs had waargenomen. En dat op onnavolgbare wijze.

De voorzitter was zijn tafelrede begonnen met het herdenken van de in het afgelopen jaar overleden leden van het Genootschap, voorwaar een lange lijst. Men kon een speld horen vallen tijdens de stilte die daarop volgde. Hij sloot zijn toespraak af door een daverend applaus te veroorzaken, als uiting van waardering voor de prestaties van het keuken- en bedienend personeel van de Basis Volkel.

Aan het einde van de maaltijd werd ons medegedeeld dat niet één maar twee Fokker F27 toestellen de hangar waren uitgereden, om de velen, die zich daarvoor hadden aangemeld, op een vlucht boven de Zeeuwse Delta te tracteren. De belangstelling daarvoor bleek overweldigend. Daarvoor begaven wij ons per bus naar het platform voor het ”boarding” ritueel.

Voor we het wisten, waren we goed en wel in de wolken. Door de mist heen kijkend, zagen we de contouren van het mooie landschap, alwaar zich geleidelijk aan het Zeelandse grondgebied aftekende.

We zaten knus naast elkaar, er werd flink wat afgebabbeld over toen, de nostalgische ”tempo doeloeh”.

We zaten helaas met de rug naar de patrijspoorten toe. Een kop-nek-draai van 180°, gaf na 90° reeds torsie-problemen, zodat met korte observaties werd volstaan. Enkele gelukkigen, die tot de cockpit waren doorgedrongen, gaven ons echter opgetogen een aanvullend ooggetuige verslag; groots en boeiend.

De prachtige Vogels stonden spoedig weer aan de grond. Met een dankbare en trotse blik achterom kijkend, waren we weer op weg naar de Mess.

Rudi ving ons bij de ingang van de Mess soepeltjes op en wuifde gelijktijdig de achtergebleven borrelaars uit voor de terugtocht.

Met hartelijke dank aan de gastheren en hun medewerkers en onze organisatoren, was het weer een onvergetelijke dag met een optimistisch vooruitzicht naar het volgende jaar.

Ton Carlier

P.S. In de **Peeljager**, een periodiek van de Vliegbasis Volkel, werd een artikel gewijd aan onze reünie. Dit artikel werd besloten met de volgende zinsnede:

”Wederom is gebleken en aangetoond hoe groot de waardering en respect is van de Koninklijke Luchtmacht in het algemeen en de Vliegbasis Volkel in het bijzonder voor de oud-Engelandvaarders. Engelandvaarders, die historie hebben geschreven en op 22 september jl. onze gast waren op de vliegbasis Volkel.”

FMB

NOGMAALS GOLF IN 1993

De negende Engelandvaarders Golfdag zal plaats hebben op **maandag 7 juni 1993** (i.p.v. 31 mei, 2e Pinksterdag), op Crossmoor nabij Weert.

Engelandvaarders, hun echtgenoten en partners die willen deelnemen, wordt verzocht zich, met vermelding van handicap, op te geven bij:

K. Bottema, Reviuslaan 34, 2343 JR Oegstgeest, tel. 071-15 52 95.

Kees Bottema

Op zaterdagochtend, 28 november, 10.00 uur, verzamelden zich een kleine dertig Engelandvaarders rond het imposante, door de beeldhouwster Van Pallandt vervaardigde, monument ter nagedachtenis aan de "Moeder der Engelandvaarders". Het was alweer 30 jaar geleden dat Zij ons ontviel.

Ingetogen en stijlvol herdachten de aanwezigen hun "Moeder", op het stille plein tussen het gebouw van de Raad van State en het Paleis Noordeinde gelegen. De stilte was opvallend door het nauwelijks aanwezige verkeer op deze zaterdagochtend.

Onze voorzitter Rudi Hemmes en ons bestuurslid Jacob de Mos, legden een fraai bloemstuk van witte bloemen, voorzien van een oranje lint, aan de voet van het monument. In een korte gevoelige toespraak herinnerde de voorzitter ons aan datgene wat Koningin Wilhelmina kenmerkte in de tijd dat Zij vanuit Londen regeerde. Het ontbreken van een parlement werd in vele gevallen door Haar gecompenseerd, hetgeen de toenmalige ministers niet altijd zinde.

Na de toespraak en enige minuten van ingetogen stilte, werd het gezelschap – zoals de afgelopen 5 jaren door Jacob de Mos perfect georganiseerd – in de gelegenheid gesteld in de daartoe geëigende ruimte van het gebouw van de Raad van State, een gastvrij kopje koffie te nuttigen. De chef van de huishoudelijke dienst werd door de voorzitter toegesproken en een schildje van het Genootschap aangereikt als erkentelijkheid voor de steeds weer gastvrije verleende diensten.

Een gezellig samenzijn besloot deze traditie geworden bijeenkomst.

FMB

Foto persburo Jos van Leeuwen - Den Haag.

Wij leven in een tijd van opperste verbazing. Er was eens een tijd waarin vroede vaders, naar de eisen des tijds en met gepaste hoffelijkheid, zich van hun waarde bewust wisten en zich daarnaar gedroegen. Het verschil met hen, die wij thans in een voorkeurspositie verheven hebben via verkiezingen, doet wrang aan.

Het uit zich in een volkomen negatie van wat men al zo toch onder goede manieren en correct gedrag en kleding verstaat.

Men gooit eens een asbakje, rolt vechtend over straat op weg naar een bordeel, raakt verstrikt in tramrails of wordt wegens dronkenschap opgepakt.

Ik weet het, we moeten daar begrip voor op kunnen brengen. Achtergronden begrijpen, moeilijke jeugd en zo, maar toch zijn er grenzen. Grenzen worden m.i. overschreden als notabelen op een dodenherdenking in minirokje verschijnen.

Als een hoge verzetsonderscheiding (Geuzenpenning) wordt uitgereikt aan iemand, die wellicht "goed" was, maar toch in het oog van velen niet in de eerste plaats in aanmerking diende te komen. In de ogen van vele vezetsmensen was het een devaluatie van de waarde van het Geuzensymbool; dat doet pijn, onnodig! Waarom heeft men niet "nagedacht?" Mij schiet ineens het rijtje in gedachten, ingestampt in het Engelse leger. Voor je iets gaat doen: "Think, make plan!"

Een van de laatste "bloopers" is m.i. het bezoek van H.M. Koningin Elisabeth in Duitsland aan een tijdens de oorlog zwaar gebombardeerde stad. Was er bij al de met voorbereiding en protocol belaste diplomaten nu niet één die een waarschuwend vingertje opstak? Neen.

Tenslotte was het goed bedoeld, verzoening en zo. Wist de huidige generatie veel van wat er zich allemaal in de oorlog 1940-45 had afgespeeld? Dus flink de klompen aan en stampen.

Ik kan me zo levendig indenken wat er voor gedachten in het hoofd van Koningin Elisabeth omgingen. Zij, die als Koninging werd uitgejouwd, een grove belediging voor Haar en het Engelse volk. Ook hier was "Tact" afwezig. Wat kunnen wij aan dit alles doen? Wij kunnen ons in handel en wandel, door woord en daad afzetten tegen nonchalance en rassenhaat. Wij zijn tenslotte een speciale groep die een voorbeeldgevende functie bekleedt.

Geen houding van: "wat heb ik er mee te maken", maar "we nemen dit niet". Wij handelen dan naar de geest van Koningin Wilhelmina, onze beschermvrouwe in oorlogstijd.

Klaver

REGIO ZUID

Wilt U alvast in uw agenda noteren:

VOORJAARSREÜNIE

Donderdag 25 maart 1993

Motel Gilze-Rijen

Aanvang 11.00 uur

Lunch 13.00 uur

Einde 15.00 uur

Motel Gilze-Rijen ligt aan de autosnelweg E312, A58 Breda-Tilburg. Het motel is te bereiken via de afslag Gilze-Rijen, daarna richting Rijen. De inrit van het motel ligt ca. 400 meter vanaf het viaduct van de autosnelweg.

De Herfstbijeenkomst werd door ongeveer 60 Engelandvaarders en partners gevierd.

De aanwezigen hebben er samen weer een hele fijne dag van gemaakt.

De proef om de bijeenkomst overdag in plaats van 's avonds te houden blijkt, gezien de grote opkomst, een succes.

Om de grote verkeersdruk te op de laatste werkdag van de week, vrijdag, te vermijden, zal de volgende bijeenkomst op **donderdag** worden gehouden.

Opgave voor deelname aan de Voorjaarsreünie op donderdag 25 maart 1993 graag tijdig aan één van de hieronder genoemde contactpersonen.

Toine Lazeroms tel. 04132-6 48 84

Cor van Remmen tel. 01650-3 64 88

Bram Grisnigt tel. 01646-1 34 15

Het lot van de vluchtelingen, die na de machtsovername in 1933, uit Duitsland wisten te ontsnappen – en dat waren naar schatting een half miljoen mensen – is het onderwerp geworden van een afzonderlijk historisch specialisme, de "Exilforschung".

De vluchtbeweging zelf – vluchtroutes, legaal en illegaal grensverkeer, geografische en organisatorische aspecten van de vlucht, de interneringskampen en de organisaties voor vluchtelingenhulp – werd door Patrik von zur Mühlen in zijn boek "Fluchtweg Spanien Portugal" beschreven. (Boekbespreking door Gijs Schreuders in de NRC van 5 september 1992.)

Na de Franse nederlaag in 1940, werd de Iberische vluchtroute over de Pyreneeën praktisch gesproken de enige uitweg uit bezet Europa.

In de zomer van 1942 eiste het Derde Rijk van het Vichy-regime de uitlevering van buitenlandse joden. Bij razzia's werden duizenden emigranten gearresteerd en aan de Duitsers uitgeleverd. Voor Nederlandse Engelandvaarders was Vichy-Frankrijk altijd al een gevaarlijk gebied geweest. Zo werden daar in 1942 vier cadetten en één adelborst gearresteerd, uitgeleverd en gefusileerd.

Na de bezetting van Zuid-Frankrijk in november 1942 gingen ook flinke aantallen Franse vluchtelingen over de Pyreneeën met als bestemming Engeland en Noord-Afrika. Het totale aantal uitgewekenen, dat vóór en tijdens de Tweede Wereldoorlog met of zonder papieren de Spaanse grens passeerde, wordt geschat op 50.000.

Voor de hulp aan hen, die clandestien de grens met Spanje overschreden, bestonden allerlei organisaties. In de regel begon een grensoverschrijding met een zware voettocht van enkele nachten. Het aantal mislukkingen, dat werd veroorzaakt door lawines, uitputting, ja zelfs door roofmoord is niet bekend. De voornaamste oorzaak van mislukking was echter de ontdekking van vluchtelingen door de Franse Gendarmerie of, na november 1942 door Duitse patrouilles. De passeurs, die in handen van de bezetter vielen, werden zonder pardon doodgeschoten.

Een van de bekendste sluiproutes voerde in de oostelijke Pyreneeën langs de grensovergang Cerbère-Port Bou. Al vanaf 1933 werkte in die omgeving een gevlucht Duits echtpaar om de joodse vluchtelingen te begeleiden. Onder de emigranten bestond grote angst voor de doorreis door Spanje. Het was bekend dat reizigers onderweg werden gearresteerd om voor lange tijd achter prikkeldraad te verdwijnen. Soms leidde dit tot dramatische gebeurtenissen,

zoals bij de Duitse filosoof Walter Benjamin, die zich in Port Bou van het leven beroofde uit angst voor uitlevering aan de Duitsers. Zijn vrouw en kinderen werden daarna door de Spaanse autoriteiten doorgelaten.

Er ontstaat momenteel steeds meer belangstelling voor wat er in dit gebied allemaal gebeurde. En niet alleen de plaatselijke autoriteiten zijn geïnteresseerd, ook uit Duitsland en uit de Verenigde Staten komen journalisten en schrijvers om "case-histories" uit te zoeken of om een bijdrage te schrijven voor het op te richten Holocaust Museum in Washington.

In augustus 1942 was ik, na ontsnapping uit krijgsgevangenschap, op weg naar Engeland. In de "Pyrénées Orientales" trachtte ik het gebied te verkennen en inlichtingen in te winnen over de grensbewaking. In Banyuls, de laatste plaats voor Cerbère, ontmoette ik een 18-jarige Fransman, die bereid was mij te helpen. Hij verborg mij in het huis van zijn ouders en regelde een passeur, die mij de grens over hielp.

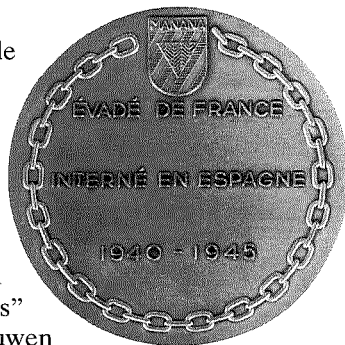
Tien jaar later namen wij in Parijs weer contact met elkaar op en dat leidde tot een hechte band tussen ons en onze gezinnen.

Jaren geleden kreeg de passeur een Nederlandse oorkonde en dit jaar werd aan mijn Franse vriend het schildje uitgereikt van de Engelandvaarders.

Ter viering van de 50-jarige herdenking van de crossing werd ik uitgenodigd voor een culturele tocht in dat gedeelte van de Pyreneeën, terwijl ook een ontvangst op het stadhuis van Banyuls op het programma stond. Bij die gelegenheid werd ik tot mijn grote verbazing ontvangen in een vrij volle zaal, met als aanwezigen o.a. de familie van mijn vriend, de familie van de inmiddels overleden passeur, 7 Amerikanen die merendeels met het reeds eerder genoemde historisch onderzoek bezig waren en een delegatie van de Franse évadés uit het district.

Bij toespraken van de burgemeester en van de delegatieleider van de Franse évadés ontving ik respectievelijk de herinneringsmedaille van de stad Banyuls en de medaille van de "Confédération des Evadés".

Bij de Franse évadés waren twee dames, weduwen van évadés, die actief bezig waren met de behartiging van de sociale belangen van de évadés. Het district "Pyrénées Orientales" telde 250 leden, daarbij inbegrepen 100 weduwen

van évadés. Onder de aanwezigen bevond zich ook een zekere monsieur Martin (1er Régiment Dragons Montés), die in 1940 met de laatste boot, nota bene een Nederlands schip, van Duinkerken naar Engeland ging. Daar aangekomen werden de Fransen onmiddellijk naar Yarmouth afgevoerd en met 600 man op het Nederlandse luxe schip "Prinses Beatrix" gezet en weer naar Brest gebracht om verder te vechten.

De herinneringsmedaille van de évadés toont dat ook zij de schakel als symbool hebben gekozen. Dat heeft mijn nieuwsgierigheid opgewekt naar de symbolen, die op schildjes, medailles en speldjes van Engelandvaarders van andere landen zijn afgebeeld. Wellicht dat een van ons daar iets meer over weet.

W.K. Brederode

VASTE REDACTIEMEDEWERKERS

Het blijft mensenwerk, óók het voeren van de redactie van de SCHAKEL. Gelukkig zijn er nog steeds Engelandvaarders die, ofwel op verzoek van de redactie ofwel geheel spontaan, hun zeer gewaardeerde medewerking geven, door het inzenden van bijdragen voor de SCHAKEL. Voorbeelden daarvan zijn ook in dit nummer te vinden. De redactie is daarmee erg happy, want telkens weer iets nieuws te verzinnen om het blad voor de lezers aantrekkelijk te houden is geen sinecure.

En vooral de "deadline" iedere drie maanden, gaat zo nu en dan op je zenuwen werken. Ook het verschijnsel "writer's block" dient zich meer en meer aan.

Er zijn ongetwijfeld veel Engelandvaarders onder ons, met belangstelling voor de geschiedenis van het Engelandvaren en Engelandvaarders, voor, tijdens en na de oorlog, en met kennis van zaken op dit gebied.

Misschien zijn daar dan ook enkelen bij, ook belangstellende lezers – niet-Engelandvaarders – met ervaring in het redigeren van tijdschriften en het hanteren van de pen. Het behoeft beslist niet professioneel te zijn. Dat was de huidige redacteur ook niet toen hij ermee begon. Die ervaring heeft hij al doende moeten leren.

Het bestuur van het Genootschap heeft in haar jongste vergadering besloten om op zoek te gaan naar eventuele potentiële assistentie voor cq. mogelijke vervangers van de redacteur in de nabije toekomst. Door ziekte of anderszins kan deze tijdelijk wel eens uitgeschakeld worden. Hij kan bovendien niet eens een langere buitenlandse vakantiereis maken in de maanden die bestemd zijn voor de voorbereiding, het concipiëren, het doen drukken en het verzenden van ons lijfblad. Hij moet bereikbaar blijven in de maanden november-december; maart-april; juni-juli en september-oktober. Dat is hem tot nu toe met hangen en wurgen gelukt. Minder stress wanneer dat eens aan een ander kon worden overgelaten.

Een bijkomstige moeilijkheid is bovendien dat, aangezien de drukker van de SCHAKEL in Schiedam is gevestigd, ook de assistentie/vervanger van de redacteur, binnen schootsafstand van Schiedam zou moeten wonen (regio Rotterdam-Den Haag), want het reguliere contact met de drukker is uiteraard van groot belang.

U begrijpt het al, bovenstaande is een oproep voor gegadigden als vaste redactiemedewerkers. Met veel belangstelling ziet uw redacteur de reactie tegemoet.

Fred M. Beukers, redacteur

STEUNFONDS DAVIDS

"Davids verdient een stoel in de hemel". Zo schreef Borel Rinkes in 1984, Beb Rotgans aanhalend, in een exemplaar van het boek "ik zou wéér zo gek zijn – mannen van de Irene Brigade", dat hij aan Davids zond. Hij voegde er aan toe: vele Engelandvaarders die in de oorlogsjaren in Spaanse gevangnissen belandden onderschrijven dit ten volle. De werkelijkheid is dat Davids te berooid is om zelf een stoel te kunnen kopen; die stoel is uit een particuliere gift bekostigd. Davids, nu 83 jaar oud, is invalide en heeft geldzorgen. Alle pogingen, die advocaten gedaan hebben om een buitengewoon pensioen voor hem te krijgen, hebben tot in hoogste instantie schipbreuk geleden.

Davids verkeert in behoeftige en deprimerende omstandigheden. Daarom is bij een aantal mensen die hem gekend hebben de gedachte opgekomen een steunfonds tot stand te brengen en daarmee zijn nadagen wat te veraangena-

men. U zult zich wellicht herinneren dat een vijftigtal van zijn vrienden dat in de jaren '70 (ik weet niet meer precies wanneer dat geweest is) al eens eerder gedaan hebben.

Het nieuwe fonds bestaat nu. Dankzij de medewerking van het bestuur van ons Genootschap kunnen allen, die dankbare herinneringen aan Davids bewaren een bijdrage overmaken op de postgirorekening (nr 359500) of op de bankrekening (nr 54.55.46.826) van de Stichting Genootschap Engelandvaarders te Rotterdam, onder vermelding van "Davids Fonds". De eerste paar bijdragen, tot een bedrag van f600,- waren al binnen toen dit geschreven werd en wij hopen dat er nog vele zullen volgen, zo mogelijk bedragen van f100,- of meer, hoewel kleinere bijdragen natuurlijk ook zeer welkom zijn. Zo kan het fonds, ook ná de kerstdagen, functioneren en wat licht brengen in Davids nu zo gedeprimeerde bestaan. Hij heeft geen naaste familieleden meer in Nederland en zijn slechte gezondheidstoestand laat reizen niet meer toe.

Paul Peters, Laren NH

VAN DE PENNINGMEESTER

DE JAARLIJKSE BIJDAGEN

Wanneer deze SCHAKEL bij onze trouwe lezers in de bus glijdt, is de jaarwisseling alweer achter de rug. Ook nu is voor de in Nederland en België wonende lezers het bekende acceptgirobiljet weer ingesloten.

Met dit formulier kan de jaarlijkse **vrijwillige** bijdrage van de Postbank(giro)-rekening of van uw bankrekening weer worden overgemaakt naar de penningmeester van het Genootschap.

Degenen die elders in Europa of daarbuiten gevestigd zijn, kunnen hun bijdragen in cash (in een enveloppe in valuta van het land van vestiging) of per cheque, aan de penningmeester overmaken. Cheques kosten aan beide zijden geld, een enveloppe slechts een postzegel!

Ook dit jaar nog zijn wij in staat het **richtbedrag** van de jaarlijkse bijdrage te handhaven op **f45,-**.

Deze inkomsten voor de Stichting zijn in hoofdzaak bestemd voor de financiering van de kosten die het produceren en het verzenden van de SCHAKEL nu eenmaal vergen. Een veel geringer deel van de inkomsten dient ter dekking

van de kosten voor de activiteiten van het bestuur, sociale commissie, bloemen bij herdenkingen en attenties voor zieken (indien bij ons bekend).

De acceptgiroformulieren, of andere betalingsvormen kunnen tevens worden aangewend (mits apart vermeld) voor de bestelling van **Engelandvaardersdassen en de schildjes**.

Wegens de aangekondigde verhoging van de portokosten en een binnenkort te bestellen aanvulling van onze sterk geslonken voorraad, kunnen wij op dit moment geen exacte prijzen noemen. Dus de te storten bedragen hiervoor op aanvraag bij de penningmeester.

Voor de goede orde zij vermeld dat eventuele bijdragen voor het "Davids Fonds" apart op het acceptgiroformulier of bij betalingen op andere wijze, moeten worden vermeld.

Het Postbank(giro)nummer van de Stichting Genootschap Engelandvaarders is: 359500; het Bankrekeningnummer is: 54.55.46.826 ABN-AMRO Bank, beide ten name van Stichting Genootschap Engelandvaarders te Rotterdam. Deze nummers echter **niet** te vermelden op het acceptgiroformulier, **alleen uw eigen giro- of banknummer in het daarvoor bestemde vakje**.

De penningmeester

ARMAND MAASSEN

Armand Maassen was een van de Engelandvaarders van het eerste uur. Met een opvouwbare kano wist deze Delftse student, tezamen met zijn vriend J.J. van Rietschoten, eind 1941 de overkant te bereiken. Hij diende als matroos bij de Koninklijke Marine en werd geplaatst op een motortorpedoboot. Verschillende malen bracht hij, vanaf de MTB, met een rubber dingy, Nederlandse agenten aan de wal. De laatste maal, in maart 1942, sloeg hij om in de branding voor het strand van Katwijk aan Zee en wist zwemmende het strand te bereiken.

Pogingen om onder te duiken mislukten en hij werd door de bezetter gegrepen. Via een krijgsgevangenenkamp in Wilhelmshafen kwam hij terecht in het concentratiekamp in Amersfoort. In zijn barak ontmoette hij een andere Delftse student, Pieter de Lint, die daar zat wegens een mislukte poging eveneens met een kano, de overkant te bereiken.

De Lint en zijn reisgenoot Josselin de Jong, in eerste instantie tot de doodstraf veroordeeld, krijgen uiteindelijk gratie. Hun veroordeling werd omgezet in een langdurige tuchthuisstraf. Maassen blijkt in het kamp Vught in februari 1943 aan ondervoeding en ziekte te zijn overleden. Zijn naam staat vermeld op het vijfhoek in de kapel van de Erebegraafplaats in Loenen, tezamen met de namen van vele andere Engelandvaarders die zijn omgekomen gedurende de oorlog.

In deel 5 van de serie "Het Koninkrijk der Nederlanden in Oorlogstijd" van Dr. L. de Jong, wordt Maassen beschuldigd van verraad, naar later is gebleken volledig ten onrechte. Vele jaren nadien, in 1990, weet Pieter de Lint te bereken dat De Jong zijn beschuldigingen herroept. Maar van een opname in deel 14 van de serie van deze correctie, is het niet gekomen.

Pieter de Lint heeft jarenlang een niet aflatend gevecht geleverd voor de rehabilitatie van Armand Maassen.

Uiteindelijk ontvangt hij van de Minister van Defensie, een brief gedateerd, 14 oktober 1992, waaruit blijkt dat t.z.t. het Mobilisatie Oorlogskruis postuum aan Maassen zal worden uitgereikt.

Ir. P.J. de Lint doet nu een beroep op de lezers van de SCHAKEL, die Armand Maassen in Nederland of in Engeland hebben gekend, hem hierover te berichten.

Zijn adres is: **Waldeck Pyrmontlaan 12, 2243 HM Wassenaar.**

FMB

AIRGUNNER BIJ 320 SQUADRON (RAF)

MARS ET HISTORIA is de naam van het orgaan van de Nederlandse Vereniging ter Beoefening van de Militaire Historie.

Nummer 3 van juli/september 1992 is een themanummer over 75 jaar Marine Luchtvaartdienst. Temidden van een reeks van uiterst lezenswaardige artikelen over die geschiedenis, vonden wij onderstaand verhaal van de hand van P.H.A. Schmidt Crans onder bovenstaande titel.

Met toestemming van de redacteur van bovengemeld orgaan, reproduceren wij dit ook voor lezers van de SCHAKEL interessante artikel. Het is weer eens iets anders.

FMB

De Engelandvaarder die even terugkwam

Onlangs kwam ik na 45 jaar weer in contact met de jongeman die ik voor het eerst ontmoette in Zuid-Frankrijk in oktober 1943. Dat gebeurde in het plaatsje Miramas, niet ver van het vliegveld Istres (Marseille). In Miramas stond in 1943 een slaapbarak vlakbij het stationnetje waar de arbeiders die op Istres werkten (Fransen, Algerijnen, Indo Chinezen, e.a. buitenlanders) konden slapen op britsen met strozakken. De barak werd gebruikt door een Nederlands aannemersbedrijf dat op Istres werkte voor de Duitsers. Maar de directie hielp Hollandse jongens, die op weg waren naar de Pyreneeën door hen in te schrijven als "Arbeiter" waardoor het verblijf daar gelegaliseerd leek. Dit adres had ik onderweg in Parijs bij de Nederlandse Ambassade gekregen en was ook bekend bij Boy Thomann en zijn vriend Wim Salverda, die eveneens op eigen houtje naar Zuid-Frankrijk waren gekomen. Dit werd mijn redding. Na het drinken van een glas water kreeg ik colitis en lag doodziek in de slaapbarak waar niemand mij verstond. Ik kreeg alleen een groot augurkenblik op mijn strozak als w.c. Vanaf 14 oktober 1943 lag ik daar steeds zieker te worden. Totdat ik op 21 oktober plotseling Nederlandse krachttermen hoorde. Het waren Boy en zijn vriend die een nachtje kwamen slapen. Boy zag nog kans een dokter uit het dorp mee te krijgen. "Evacuez vers la Hollande" was zijn enige commentaar. "Colitis" zei hij nog na een blik in het blik. Boy nam nu de organisatie over.

"Morgen kom ik je halen en gaan wij terug naar Holland anders ga je kapot hier", zei hij. De volgende dag kwam hij na een bezoek aan Marseille terug met papieren van de Firma Wijnbergen met Duitse stempels en "Krankenurlaub" er op. Hij heeft mij letterlijk naar huis gedragen. In de trein van

Marseille naar Parijs en via Brussel naar Roosendaal en Den Haag hoefde hij alleen maar naar mij te wijzen en "cholera" te zeggen om een lege coupé te hebben. Wim Salverda werd bij de Belgische grens gearresteerd omdat hij geen persoonsbewijs had maar ontsnapte later. Boy leverde mij af bij mijn moeder in Den Haag. Een dokter deed de rest en een paar maanden later kon ik bij een KP in Rotterdam-Zuid de oorlog uitdienen. Voor mij geen tweede reis naar Frankrijk. Boy bleef een dagje en zei, dat hij het nu via een andere route weer ging proberen. Later hoorde ik dat hij via de pilotenhelpers-organisatie Spanje wist te bereiken en via Portugal-Gibraltar op een troepenschip naar Engeland werd getransporteerd.

De Boy Thomann-story

Wie is deze Boy Thomann, die zijn Engelandvaart "even" onderbrak om een zieke landgenoot die hij niet kende naar huis te brengen? Geen bange jongen. Een jongeman die, 16 jaar oud, al illegaal bezig was. Hij wist wat hij wilde: tegen de Duitsers vechten en de bezetters zo gauw mogelijk uit Nederland verdrijven. Hij werd opgepakt door de Duitsers en gevangen gezet. Als straf mocht hij, gezien zijn leeftijd, in Duitsland gaan werken bij Breslau in de buurt. Daar hij als arbeider werd behandeld vroeg hij na enige tijd verlof aan voor familiebezoek. Toen dit werd toegestaan reisde hij naar Nederland en vertrok voor de eerste keer naar Zuid-Frankrijk richting Spanje. Het was 1942. Hij werd weer opgepakt en gevangen gezet. Het lukte hem te ontsnappen. Hij kwam weer even thuis en in 1943 vertrok hij wederom.

Hij moest en zou naar Engeland om mee te vechten, bij voorkeur als vlieger. In oktober 1943 bracht hij mij even thuis en vertrok voor de derde keer. Nadat hij in contact was gekomen met de pilotenhelpers-organisatie, werd hij als aircrew meegenomen om bij Biarritz over de Pyreneeën te gaan. De leider van het convooi was een Pool. Verder waren er nog een Canadese en een Amerikaanse vlieger bij en een Baskische "passeur". In de trein in de Pyreneeën werden zij nog op Frans grondgebied gearresteerd. In een tot gevangenis aangepast hotel waren zij de gevangenen van de S.D. Boy zat met de Pool in dezelfde cel. Zij besloten onmiddellijk een uitbraakpoging te doen. De Pool gaf hem een adres waar ze elkaar in noodgeval konden ontmoeten. Via het plafond, waarin ze een opening hadden gesneden met een zakmesje, konden ze één voor één op het dak komen. Van hun dekens hadden ze een touw geknoopt waarlangs ze zich naar beneden konden laten zakken. Boy zou eerst gaan. Halverwege brak "het touw" en Boy plofte in de tuin. Om zo weinig mogelijk herrie te maken had hij zijn schoenen achtergelaten en op kousevoeten klom hij over de muur en rende naar het nabij gelegen kerkhof waar

hij zich schuil hield. De volgende dag vond hij het adres van de "goede" Fransen. Daar kreeg hij een boerenkiel en schoenen en ging verder via Bayonne en Perrotat in de Pyreneeën. Met een Baskische gids ging de tocht verder door de Pyreneeën. Toen zij volgens de Bask over de Spaanse grens waren, gingen ze (de Amerikaan en de Canadees waren met de gids, na ontsnapt te zijn, ook weer van de partij) een café binnen. Het eerste dat zij zagen was een Duitse soldaat. Snel weer de natuur in en een schuilplaats zoeken met de gedachte dat ze waren verraden. Zonder ongelukken bereikten ze het volgende dorp, Pamplona.

Toen naar San Sebastiaan waar zij in een Spaanse gevangenis werden opgesloten. Het lukte om contact op te nemen met onze ambassade in Madrid. Zij kregen toestemming om naar Madrid te reizen, waar Boy weer werd aangekleed en geld kreeg. Rechtstreeks naar Gibraltar mocht niet van Franco. Dus eerst naar Portugal, Villa del Real en vandaar met een Engelse boot naar Gibraltar. Nu begon het er op te lijken.

Boy kreeg daar een korte militaire training en mocht toen met een troepenschip mee naar Engeland. Eindelijk! In Engeland werd hij in de Patriotic School ingesloten voor verhoren, enz. enz. Nadat hij was vrijgegeven voor een militaire opleiding van zijn keus, koos hij voor airgunner bij de MLD. Dit was de snelste manier om nog aan de oorlog mee te kunnen doen. Het was april 1944. Na een zeer korte opleiding werd hij aircrew bij 320 op een B25. Boy had zijn doel bereikt. Hij wilde niet voor "niets" Engelandvaarder zijn. En dat lukte, getuige zijn vliegekruis en kruis van verdienste uit handen van Koningin Wilhelmina. Het was een handvol jongens van zijn soort dat in 1940 de slag om Engeland won en de Duitse wereldveroveraars tot staan bracht. Na de oorlog behaalde Boy alsnog, oktober 1946, het einddiploma HBS, de school die hij op 16-jarige leeftijd had verlaten om naar Engeland te gaan. Na 40 jaar in Indonesië en andere tropische landen gewerkt te hebben is Boyd, zo heet hij nu (Boy = ober of bediende in het Verre Oosten) weer terug in het vaderland en zit, 67 jaar oud, met zijn vrouw Dee in Leusden uit te rusten van een welbesteed, heldhaftig en avontuurlijk deel van zijn leven. Hij is voor mij en ik hoop ook voor vele anderen het voorbeeld van een Hollandse jongen met "matengevoel". Ik ben en blijf hem dankbaar dat hij mij indertijd onder de arm nam en thuis bracht dwars door bezet Frankrijk, België en Nederland.

Op de foto in "De Schakel" van oktober 1992 betreffende een aantal Engelandvaarders in een Zweeds houthakkerskamp, wordt als nr. 2 ene Koopman(s) uit Groningen genoemd. Dit is echter beslist niet H. Koopmans (Bud) zoals Coen Kleiverda veronderstelde.

Bud Koopmans kwam inderdaad uit Groningen, maar was kleiner, dikker en droeg een bril. Samen met Bud Koopmans, Piet Bouman, Charles van Bommel, Fred Hoogewoning, Gerard Kouwenhoven en Menco Mulder werd ondergetekende in "Huize Anna" opgeleid tot geheim agent voor het Bureau Inlichtingen. In de nacht van 6/7 oktober '44 werd ik samen met Bud Koopmans gedropt bij Dokkum in Friesland, terwijl het de bedoeling was dat wij bij Winsum in Groningen terecht zouden komen (een "misworp" van 35 km).

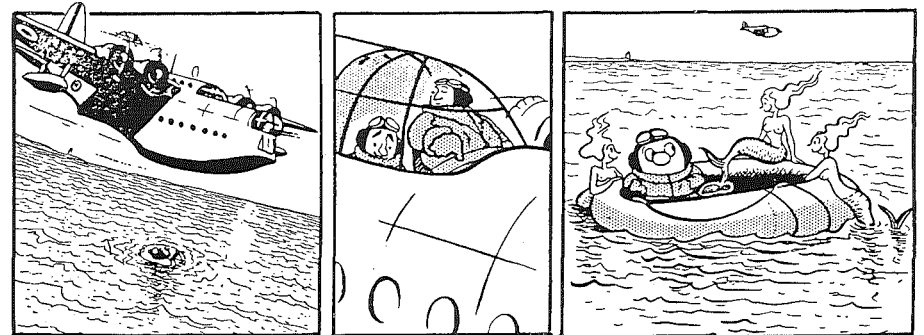
Door het beruchte verraad van "Vuurtoren" (collega-agent Mans) viel Bud op 10 november in Duitse handen, evenals Tinus Sutherland in Utrecht, die samen met Mans was gedropt. Gerard Kouwenhoven en ik ontsnapten met de nodige geluk aan arrestatie, maar moesten wel onderduiken. Tinus Sutherland overleefde de oorlog in een concentratiekamp, maar Bud Koopmans had minder geluk. Hij werd op 8 maart '45 na de aanslag op Rauter gefusilleerd bij De Woeste Hoeve met vele andere verzetsstrijders, waaronder de B.I.-agenten Herman Leus, Fred Hoogewoning en Gijs Hooyer.

Gerard Ensink

P.S. Zou de gezochte persoon misschien kunnen zijn: de helaas onlangs overleden H. Koopmans (Portugal).

Young Ernie

By Giles

[Sunday Express

SECRET WAR. The story of SOE, Britain's wartime sabotage organisation.
Auteur Nigel West. Hodder & Stoughton, London 1992.

Nigel West is een door de wol geverfde auteur van een grote serie boeken over de Britse geheime diensten van voor, gedurende en na wereldoorlog II. Zijn laatste boek "The Secret War" is wederom een proeve van bekwaamheid in deze materie en eveneens gebaseerd op uitvoerige research.

Het zou te ver voeren om de inhoud van dit machtig interessante boek en detail te bespreken. Ongeveer iedere pagina bevat feitelijkheden die je wel eens de haren ten berge doen rijzen. Geen "cloak and dagger" verhalen maar de achtergronden van de vele gelukke, maar nog meer niet gelukke operaties van SOE.

De competentiestrijd tussen de geheime diensten (SIS, M15, M16) en SOE blijkt veelal ten grondslag te liggen aan de vele mislukkingen, het heldhaftige optreden van de vele subalterne SOE-medewerkers ten spijt. Maar in de hogere regionen van de bevelvoering blijkt het veelal geen koek en ei te zijn geweest als gevolg van meestal amateuristische aanpak.

Ook met het Englandspiel wordt min of meer afgerekend. Op de pagina's 99 t/m 104 geeft de auteur daarover zijn visie. Dergelijke "radio-spelen" hebben ook in andere landen verwoestingen aangericht.

Nogmaals, aan moed, inventiviteit en opofferingsgezindheid van de medewerkers in het veld heeft het niet ontbroken, maar de dikwijls incompetente leiding van vele non-professionals wordt uitvoerig uit de doeken gedaan.

Het moet voor de auteur een gigantische taak zijn geweest, om het bij de intensieve research gevonden materiaal op een rijtje te zetten om de lezer daarmee een goed inzicht te geven in de gebeurtenissen van toen.

Er blijven overigens nog vele vragen open, vragen die slechts beantwoord kunnen worden als het nog steeds voor een belangrijk deel (classified material) eindelijk eens het daglicht zal mogen zien. De Britse regering blijkt nog steeds afkerig te zijn van de volledige publikatie van de in veilige kluizen opgeborgen gegevens. Toegegeven, het moet ook wel moeilijk zijn voor de "winnaar" van WO II om het falen van zovelen te openbaren.

Al met al, een boek dat door vele geïnteresseerden in deze materie, een "must" is om te lezen.

FMB

Naast het in de gehele Nederlandse pers besproken redelijk objectieve boek van de journalist Harry Wijnen over Z.K.H. Prins Bernhard "Prins Gemaal", heeft ook het weekblad HP/DE TIJD (6 november 1992) een duit in het zakje willen doen door een zekere Vorstenbos (what is in a name?), toneelschrijver van professie, in de journaill secte op te nemen om een artikel (essay zoals dat euphorisch wordt genoemd) van méér van 10 pagina's te produceren onder de titel van "Schoonzonen van Oranje".

Van verschillende zijden werden wij benaderd met het verzoek in deze, actie te ondernemen.

Wij sluiten ons aan bij onze Minister-President, die in een ingezonden brief in HP/DE TIJD van 20 november 1992, het zijne daarvan zegt.

Schoonzonen van Oranje

Met stijgende verbazing en ontsteltenis las ik het artikel "Schoonzonen van Oranje".

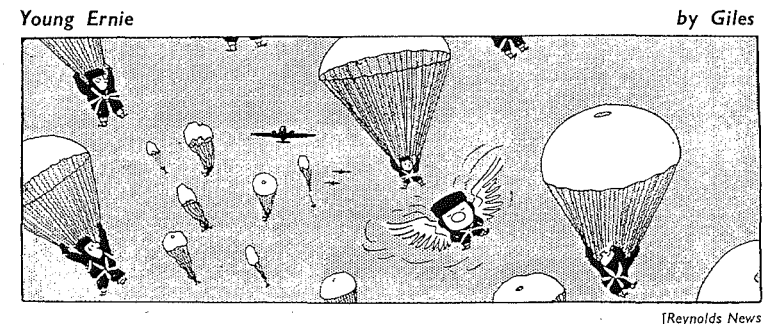
Het ontgaat mij totaal waarom een blad als HP/DE TIJD zich verlaagt tot het plaatsen van dit stuk, dat een samenraapsel bevat van verdichtsels, insinuaties en onzin uit vele jaren roddelpers en aanverwante publikaties.

Ik zou het op prijs stellen als u deze brief publiceert.

*De Minister-President,
Minister van Algemene Zaken,
Drs. R.F.M. Lubbers*

En daar laten wij het bij!

FMB

[Reynolds News]

DE FLITS

Gedrukt op de vestzakdrukkerij
v. B. B. & Co. Abonnement nul, niks.

Hoofdredacteur: Jans
Verluchter: Muskiet

Van-tijd-tot-tijd-periodiek

2e Weekgang

No. 4

HOLLAND

In Holland there are only two seasons—summer and winter. In summer daffodils, (which are the only flowers that grow in Holland), are in bloom: and Dutchmen stand all day long watching them grow. Sometimes, when they are tired of watching the flowers, they turn their eyes to the Zuider Zee and watch the sailing ships, which always have patched sails.

In the winter time, the people in Holland wear skates, even in the house, although they spend most of their time skating on the canal.

They usually skate in pairs, with the boy having his arm around the waist of a pretty girl, who is wearing a wide skirt, and a white peaked cloth cap. In Holland all the men wear wide baggy trousers, with a patch on the bottom. In fact the patch is so popular in the country, that it is impossible to buy, even in the best shops, a pair of trousers without a patch. Patches are always of a very bright colour. All Dutchmen smoke cigars or pipes, cigarettes are unknown in the country. They drink only gin and cocoa.

Perhaps you have guessed that I have not yet visited Holland? The foregoing is the general idea of Holland as understood by the average Scot. The people of England will not be able to tell you so much about Holland, as they are not so well educated as the Scots.

Archie R. Turnbull, Radio Officer.

—O—

GEVLEUGELDE WOORDEN.

Ziet mijn blanke broeder nog geen land?

—O—

Sportleeraar, die liefhebbers voor sportles vraagt:

“Wenscht er nog iemand gebruik te maken van mijn lichaam?”

—O—

Op sportles:

“In het zweet Uws aanschijns zult gij Uw vet verliezen!”

SPOOKNACHT

“Een fosforstreep teekent de baail”, fluistert de gunner en met een zenuwvlachje draait hij z'n gezicht zoo, dat zijn oogen in het lichtende zog van de “Saluta” komen te staren. Een wolkenbank verduistert ten deele den maan.

Links en rechts schimmen silhouetten, van de stille trouwe reisgenooten van overdag. Dan draait de kanonnier zich weer schichtig naar me toe, z'n oogen glinsteren spookachtig; in de glans van het maanlicht lijken het de oogen van een waanzinnige. “Weet je dat ze een schip volgen op het geraas van de schroef—hoe zwak dit ook is”, mompelt hij weer, star voor zich uit starend. Eén van de zwarte katten glijdt met droefgeestig gemiauw langs m'n bloote enkels; een huivering vaart door mijn leden.

Ik blijf in de oogen van de 22-jarige tegenover me erg ongeloovig en om me als het ware te overtuigen herhaalt hij weer: “'s Nachts worden we gevolgd, ze varen om ons heen—wachend op de groote kans—en eens zijn wij allen verloren”. Kregelig neem ik met een “good night” afscheid en struikelend bereik ik mijn matras. Ik doezel weg, schok nog enkele malen wakker, maar dan droom ik. Opgenomen door het verhaal van den gunner vaar ik voort op het spookschip; maak tochten naar onbewoonde eilanden en vreemde steden. Tot de nacht komt van den aanval. In een windstille nacht—bij volle maan—kwam zij boven en klom aan dek. Enkelen op de brug en matrozen, die zaten te boomen aan dek, zagen haar en als een onweerstaanbare magneet trok ze al die bonken van kerels naar zich toe. Als in hypnose kwamen ze—de passagiers, de matrozen en de stokers met hun zwart-glimmende lichamen. Ik schrok wakker, maar nog net zag ik hoe die allesbeheerschende zeemeermin haar begeerige armen om de bemanning sloot, ze tegen haar bloote boezem drukte en in de blauwzwarte diepte onderging.

P. van Wassenaar.

—O—

BINNENBOORDNIEUWS

CULINAIRE BESPREKING

Ze zaten zoo na te boomen op het laadluik, genietend van de avondkoelte. “Waarvoor dienen die takels eigenlijk?”, weerklonk een weetgierige stem uit het schemerdonker. “Om jullie van boord te takelen”, klonk het antwoord en zoo was de eerste steen gelegd voor het standbleed, dat opgebouwd werd voor Toon, de dikke keukenvorst, die allerlei lekkere hapjes weet te tooveren uit de scheepskost in nauwe samenwerking met Doesje. Elke specialiteit werd geroemd, maar ook gingen er stemmen op, die herinnerden aan den goeden tijd van weleer in Holland; toen we een mof alleen nog maar als een nuttig iets voor den winter kenden. “Geef mij maar een pot erwtensoep, waar je met je schoenen aan over wandelen kunt”, verzuchtte Jacky, “of goede hutspot, die een klein tikkie is aangebrand Jongens—Oh—toen ik in Frankrijk was”

BEURSNIEUWS

Dengene die in het bezit zijn van 5 £—bankbiljetten wordt aangeraaden, deze zoo mogelijk aan boord te wisselen, tegen 1 £—biljetten, daar men deze biljetten niet mag invoeren in het U. K. Het maximaal toegestaan bedrag is 10 £.

ADRESSENBESTAND Stichting Genootschap Engelandvaarders

Aanvullingen en wijzigingen no. 4 op de adressenlijst van 1 februari 1992.

Overleden:

H. de Fremery
C.S. Gorter
F.J. Letschert
G.A. den Ouden
W. Ramakers

Denia/SP
O'Connor/AUS
Fairfax/USA
Dordrecht
Maastricht

Tocgetreden:

J. Eigeman	Kempenaar 09-01	8231 VC Lelystad
P.J. de Lint	Waldeck Pyrmontlaan 12	2243 HM Wassenaar

Verhuisd:

H. Bamberger	Susquehana 2062	SO Lake Tahoe, Cal. 96151, USA
E.A. Brandes	American Drive 3404 apt. 3118	Lago Vista, Texas 78645-6548, USA
J. Citroen	Shavl Hamelech 3/15	Netanya, 42269, Israël

Adreswijzigingen en correcties gaarne aan:

Mevr. M.E.F. Borel Rinkes	Cees Laseurlaan 279 2597 GG Den Haag tel. (070) 3240447
---------------------------	---

'It's a boy!'